

TÜRK GIDA KODEKSİ BESLENME BEYANLARI YÖNETMELİĞİ
HAKKINDA KILAVUZ
GİRİŞ

Bu kılavuz 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 21 inci, 22 nci, 23 üncü, 24 üncü, 27 nci, 28 inci ve 34 üncü maddelerine dayanılarak 20/4/2023 tarihli ve 32169 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Beslenme Beyanları Yönetmeliğinin 13 üncü maddesi ile 26/1/2017 tarihli ve 29960 sayılı Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği çerçevesinde hazırlanmıştır.

Bu kılavuz, gıdaların etiketinde, tanıtımında, sunumunda ve reklâmında kullanılan beslenme beyanları ile ilgili olarak; tüketicilerin doğru bilgilendirilmesini sağlamak ve yanıltılmasını önlemek, gıdaların etiketlenmesi, sunumu, tanıtımı ve reklamında yer alan beslenme beyanlarının, kullanılan terimlerin ve ifadelerin kullanım koşulları konusunda gıda işletmecilerine yardımcı olmak ve resmi kontroller sırasında yapılacak değerlendirmelerde uygulama birlikteliği sağlamak amacı ile hazırlanmıştır.

BÖLÜM 1

Genel Uygulama Esasları

(1) Yönetmelik hükümlerine uygun olarak piyasaya arz edilen gıdaların etiketi, tanıtımı ve reklâmında kullanılan beslenme beyanları; yanlış, yanıltıcı, şüphe ve endişeye neden olmaksızın ortalama tüketicinin anlayacağı biçimde olmalıdır.

(2) Yönetmelik; istisnalar başlıklı 6 ncı maddesinde belirtilmiş olan özel mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla uygulanır.

Özel mevzuat, bu Yönetmeliğin zorunlu kıldığı koşulları değiştiren hükümler içerdiğinde uygulanır.

(3) Beslenme beyanı olarak yorumlanabilecek ticari marka veya özel isim, bu Yönetmelikte yer alan ilgili beslenme beyanı koşullarının karşılanması ve ilgili beyanın da yapılması şartıyla kullanılabilir.

(4) Gıdaların etiketi, tanıtımı veya reklâmında kullanılan beslenme beyanı olarak yorumlanabilecek görseller, söz konusu gıdanın beyan koşulunu karşılaması ve tüketicide endişeye neden olmaması şartıyla kullanılabilir.

(5) Beslenme beyanı ifadelerinin yerine anlamını değiştirmeyecek ve güçlendirmeyecek şekilde eşdeğer ifadeler kullanılabilir. Aynı besin ögesinin birden fazla beyana sahip olması veya farklı besin öğelerinin aynı beyana sahip olması durumunda özne veya yüklem birleştirmesi yapılabilir.

ÖRNEK:

Beslenme beyanları ile ilgili benzer ifadelere aşağıdaki örnekler gösterilebilir:

Yönetmelik Ek-1'deki vitamin/mineral/lif için ilgili 'kaynak' beyanını sağlayan bir gıda için aşağıdaki beyanlar da kullanılabilir:

- 'C vitaminli', 'lifli', 'çinkolu' vb. (beyana ilişkin belirlenen kaynak beyan koşulunu karşılamak zorunda)

Yönetmelik Ek-1'deki 'yüksek' beyanını sağlayan bir gıda için aşağıdaki beyanlar da kullanılabilir:

- 'Zenginleştirilmiş lif', 'C vitaminince zengin' vb. (beyana ilişkin belirlenen yüksek beyan koşulunu karşılamak zorunda)

Yönetmelik Ek-1'deki dipnotta belirtildiği gibi azaltılmış veya daha az beyanı için belirlenen koşullara uyan gıdalar için enerji ve besin ögesine atıfta bulunacak şekilde ilgili beyanın etikette yer alması koşulu ile benzer başka bir beyana da yer verilebilir. Beyan koşulunu karşılamayan ve beyan ifadesine yer verilmeyen gıda etiketlerinde bu ifadelere de yer verilemez.

- 'Light', 'hafif' vb.

(6) Beyan koşulları açısından değerlendirme aşağıdaki örneklerde gösterildiği gibi üç farklı şekilde yapılabilir.

ÖRNEK:

Satışa sunulduğu haliyle doğrudan tüketilebilen ve üreticinin talimatına ihtiyaç duyulmayan gıdalarda değerlendirme, satışa sunulan gıdayı esas alacak şekilde yapılır.

-UHT Tam Yağlı Süt, bisküvi, kek, çikolata vb.

ÖRNEK:

Satışa sunulduğu haliyle doğrudan tüketilebilen veya üreticinin talimatına göre de tüketilebilen gıdalarda değerlendirme, gıdanın satışa sunulduğu hali veya üretici talimatına göre hazırlanmış tüketime hazır gıdayı esas alacak şekilde yapılır.

-Kahvaltılık gevrek vb.

ÖRNEK:

Satışa sunulduğu haliyle doğrudan tüketilmesi mümkün olmayan gıdalarda değerlendirme, üreticinin talimatına göre hazırlanmış tüketime hazır gıdayı esas alacak şekilde yapılır.

-Toz çorba, İçecek tozu vb.

(7) Beyan koşulu porsiyona göre verilen beslenme beyanları ile ilgili değerlendirmelerde, TGK Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliğinin Ek-12'sinde yer alan Gıdaların Porsiyon Büyüklükleri esas alınır. Ürünün tüketim biriminin porsiyon büyüklüğünden daha az olması durumunda, bir porsiyon için belirlenen beyan koşulu ürünün tüketim birimi üzerinden sağlanır.

(8) Et, süt, yağ, kuruyemiş vb. gıdalara ilişkin, herhangi bir markaya işaret edilmeden yapılan genel reklam veya tanıtımlar hariç olmak üzere, beslenme beyanı yapılan ürünlerde beslenme bildirimi zorunludur. Verilen bilgiler, TGK Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliğinin 35 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen bilgileri içerir. Takviye edici gıdalar için beslenme bildirimi, ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak yapılır.

BÖLÜM 2

Beslenme Beyanları

Gıdaların etiketi, tanıtımı veya reklâmında, sadece Yönetmeliğin Ek-1'inde yer alan Beslenme Beyanları, koşullarına uygun olmak kaydı ile yer alabilir. Bir gıda, beslenme beyanı yapabilme koşullarını, bileşiminde doğal olarak bulunan bir besin ögesi veya diğer öge ile karşılıyorsa, beslenme beyanının önüne '**doğal olarak/doğal**' ibaresi eklenebilir.

Karşılaştırmalı Beslenme Beyanları

(1) Karşılaştırmalı beslenme beyanı, sadece aynı kategorideki aynı ürün adına sahip gıdalar arasında yapılabilir. **Gıdada bulunan bir besin ögesinin miktarındaki ve/veya gıdanın enerji değerindeki fark belirtilir ve karşılaştırmalı beyan aynı miktardaki gıda için yapılır.** Karşılaştırmalı beslenme beyanları, söz konusu gıdanın bileşimini, diğer markalara ait gıdalar da dâhil olmak üzere, beslenme beyanı bulundurmalarına izin verilmeyen aynı kategorideki gıdalarla karşılaştıracak şekilde yapılır.

(2) Karşılaştırmalı beslenme beyanları yapılırken karşılaştırılacak (referans alınacak) ürünler, daha önce karşılaştırma yapmış ürünler olamaz.

ÖRNEK:

A ürünü üzerinde '**%30 şekeri azaltılmıştır**' ifadesi bulunuyorsa, B ürünü için A ürününe göre şeker azaltılmasına yönelik beyan yapılamaz. Bu durumda A ürünü referans ürün olarak değerlendirilmez.

(3) Karşılaştırmalı beslenme beyanları sadece yönetmeliğin Ek-1'inde yer alan enerji ve besin ögeleri için yapılır. "**Azaltılmış/daha az**" beyanı tuz için referans ürünlere göre en az %25, vitamin ve/veya mineraller için Yönetmeliğin Ek-2'sinde yer alan mikro besin ögeleri için, ürünün içerdiği mikro besin ögesinin beslenme referans değerini karşılama yüzdesinde benzer bir ürüne göre en az 10 birim azalma sağlanması gerekir. Diğer bütün besin ögeleri ve enerji

için azaltma referans ürünlere göre en az %30 olmalıdır. Karşılaştırma artırma yönlü yapıldığında “**artırılmış/daha fazla**” beyanı için lif ve protein miktarı referans ürünlere göre en az %30 artırılmış olmalıdır.

(4) Ürünlerde enerji ve besin ögelerinde karşılaştırmalı beyan yapıldığında aynı kategoride aynı adla ürün bulunmaması durumunda aynı kategorideki benzer ürünle kıyaslama yapılabilir.

ÖRNEK:

A firmasının ‘kakaolu kek’ adlı ürününde karşılaştırmalı beyan yapabilmesi için öncelikle diğer firmaların ve firmanın kendine ait aynı adlı ürünleri referans alınır. Ancak piyasada aynı adla ürün bulunmuyorsa benzer ürünler referans alınır. Bu ürünler arasında firmanın kendi ürünü de olabilir. Piyasada firmanın kendisinin benzer ürününün haricinde ürün yok ise, firmanın kendi benzer ürünü ile karşılaştırma yapılabilir.

Aynı üründen ülkemizde piyasada bulunan genel ortalamayı bozmayan ve ölçülebilir pazarın ürün satışı açısından çoğunluğunu temsil eden ürün veya ürünlerin besin ögesinin aritmetik ortalaması alınarak karşılaştırma yapılır.

Karşılaştırma yapılırken alınacak referans ürün örnekleri:

- Yoğurt ile peynir, puding ile çikolata, kokolin (compound chocolate) ile çikolata, bisküvi ile dondurma, tereyağı ile margarin karşılaştırması yapılamaz.
- Kaplamalı dolgulu kek, kaplamalı dolgulu kek ile karşılaştırılabilir. Kaplamasız kek kaplamalı kek ile karşılaştırılmaz.
- Portakal soslu kek ile kakao soslu kek karşılaştırılabilir.
- Portakal soslu kek ile meyveli kek (sossuz) karşılaştırılmaz.
- Çikolata kaplamalı gofret ile sade gofret karşılaştırılmaz.
- Aromalı içecekler kendi aralarında karşılaştırılabilir. Yani portakal aromalı içecek ile vişne aromalı içecek karşılaştırılabilir.
- Çeşnili bisküvi, kek, yoğurt, dondurma, çikolata gibi ürünler yine çeşnili kek, bisküvi, yoğurt, dondurma, çikolata gibi ürünler ile karşılaştırılabilir.
- Kayısı, elmalı kek ile vişneli, armutlu kek karşılaştırılabilir, yani meyveli kekler meyve çeşidine bakılmaksızın karşılaştırılabilir. Ancak birisinde meyve direkt kek içinde iken diğerinde dolgusunda yer alıyorsa birbirleri ile karşılaştırılmaz. Dolgulu kekler dolgulu kekler ile karşılaştırılabilir.
- Mantar çorbası ile acılı mantar çorbası karşılaştırılabilir. Mantar çorbası ile mercimek çorbası karşılaştırılmaz.

•Kakaolu sade bisküvi ile kakaosuz sade bisküvi karşılaştırılabilir. Kremalı bisküvi ile sade bisküvi karşılaştırılmaz.

(5) Süt ürünleri, atıştırmalık ürünler, yağlar gibi genel sınıflama yapılarak karşılaştırma yapılamaz.

(6) Lif için ‘**artırılmış/daha fazla**’ karşılaştırmalı beyan koşulu Ek-1’de aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

<i>Artırılmış/Daha fazla</i>	<i>- ‘Kaynak’ beyanı için verilen değerlerin sağlanması ve gıdanın benzer bir ürüne göre en az % 30 daha fazla lif içermesi gerekir.</i>
------------------------------	--

Piyasada bulunan hazır çorbalarda ‘Artırılmış Lif’ beyanı esas alınacak olursa; karşılaştırmalı beslenme beyanı, farklı çeşit hazır çorbalarda yapılmamalı, her bir hazır çorba çeşidi için kendi arasında karşılaştırma yapılmalıdır. Mercimek çorbası ile mantar çorbası arasında karşılaştırmalı beslenme beyanı yapılamaz. Beyan yapılan bir mercimek çorbası için karşılaştırma yapılan diğer mercimek çorbalarının, “Artırılmış Lif” beyanı koşulunu karşılamaması gerekir. Artırılmış beyanı için üründe lif oranı en az kaynak beyanı olan %3 olmalıdır. Piyasadaki referans alınan mercimek çorbalarının ortalama lif oranı %2 ise ve sizin ürününüzün referansa göre %30 artırılmış halindeki lif oranı %2,6 olacaktır, bu oran kaynak beyanını karşılamadığından (%3 ten az), “artırılmış/daha fazla” beyanı kullanılamaz.

(7) Gıdanın etiketinde karşılaştırmalı beslenme beyanı yapıldığında etiketin herhangi bir yerinde piyasadaki referans ürünlerin ortalamasının alındığı belirtilir.

ÖRNEK:

“**%30 daha fazla lif**” karşılaştırmalı beslenme beyanı yapılmış ise etikette; “Bu ürünlerdeki lif miktarı piyasadaki mercimek çorbalarının ortalaması ile göre karşılaştırılmıştır.” veya

“**%30 daha fazla lif***” karşılaştırmalı beslenme beyanı yapılmış ise etikette; “*Piyasadaki mercimek çorbalarının ortalamasına göre.” ifadesi yer alır.

Bu gösterimlere ilave olarak etiketin herhangi bir yerinde “**daha fazla lif**” vb. ifadeler de yer alabilir.

(8) Sodyum için azaltılmış beyanı benzer ürünlere göre %25 azaltma sağlandığında kullanılabilir. Ancak benzer ürünlerde ‘düşük/az’ veya ‘çok düşük/çok az’ sodyum beyanı yapılmış ise veya beyan yapılmamış ancak beyan koşullarını taşıyor ise bu ürünler referans olarak alınamaz.

(9) TGK Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliğinde ön koşul olarak belirlenen enerji veya besin ögesi azaltılması vb. durumlarında beyan yapılması zorunlu değildir.

ÖRNEK:

TGK Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği gereği E 951 kodlu Aspartam veya E 950 kodlu Asesulfam K katkı maddelerinin kullanılabilmesi için enerjisinin azaltılmış olması (veya şeker ilavesiz) koşulu olan gıdalarda, bu koşul karşılanmalıdır. Bu Yönetmelik hükümlerine göre enerjisi azaltılarak tatlandırıcı katkı maddesi kullanım koşulunun sağlanması durumunda ise; “%X enerjisi azaltılmıştır.” şeklinde beyan yapılması zorunlu değildir.

BÖLÜM 3

Belirli Beslenme Beyanlarının Kullanımına İlişkin Kısıtlamalar

(1) Şeker ilavesiz gıda;

a) Herhangi bir monosakkarit veya disakkaritin ilave edilmediği gıdayı,
b) Monosakkaritler veya disakkaritleri içeren ve tatlandırma özelliği için kullanılan herhangi bir gıdanın ilave edilmediği gıdayı,
ifade eder.

(2) İlave şeker içermez/şeker ilavesiz beyanı, aşağıdaki gerekliliklerin karşılanması şartıyla yapılabilir.

a) Gıdaya, monosakkarit veya disakkarit eklenmemiş olmalıdır.

b) Monosakkarit veya disakkarit içeren ve tatlandırma özelliği olan herhangi bir gıda eklenmemiş olmalıdır.

ÖRNEK:

Sakaroz, glukoz, fruktoz, pekmez, bal, melas, hurma şurubu, agave şurubu, Hindistan ceviz şurubu, mısır şurubu, meyveli şurup, meyve suyu konsantresi vb. eklenmemiş olmalıdır.

c) Gıda, monosakkarit ve disakkarit ilave edilerek üretilen hiçbir gıda bileşeni içermemelidir.

ÖRNEK:

Reçel, jöle, şekerli çikolata, şekerle muamele edilmiş ve/veya kaplanmış meyve parçaları vb.

ç) Gıdanın şeker içeriği, herhangi bir yolla mevcut miktarının üzerine çıkarılmamalıdır.

ÖRNEK:

Şekerleri serbest bırakmak üzere nişastaları hidrolize etmek için enzimler kullanılmamalıdır.

Gıda bileşeni olarak kullanılmadan önce meyveler işleme tabi tutularak şurup elde edilmemelidir.

Şekerleri serbest bırakmak amacıyla kullanılmayan ancak farklı teknolojik amaçla kullanılan laktaz enzimi gibi enzimler bu kapsamda değerlendirilmez.

d) İlave şeker içermez/şeker ilavesiz beyanını karşılayan gıdaların etiketinde, “İlave şeker içermez/ Şeker ilavesiz” beyanı yapılıyorsa, “DOĞAL OLARAK ŞEKER İÇERİR.” ifadesi de büyük harflerle, beyanın yapıldığı her yerde, bu beyan ile birlikte, aynı yazı tipinde, aynı stilde ve arka plan rengi ile kontrast oluşturacak şekilde yer alır.

e) Şeker ikamesi olarak tatlandırma amaçlı bal, meyve suyu konsantresi, meyveli şurup, hurma şurubu, Hindistan ceviz şurubu vb. kullanılan ürünlerde “ilave şeker içermez/şeker ilavesiz” beyanı yapılmaksızın, tüketiciyi bilgilendirmek amacıyla “... ile tatlandırılmıştır”, “şekeri ... den/dan”, “şekerin kaynağı ...”, “şekeri meyveden/meyvelerden”, “meyve ile tatlandırılmıştır”, “meyvelerle tatlandırılmıştır” ifadeleri kullanılabilir.

(2) Bu bölümün 2 nci maddesinde yer alan beyan koşullarını karşılayan ve meyve, meyve suyu, meyve ezme/püresi, meyve tozu, kuru meyve ezmesi/püresi, süt, sütozu içeren gıdalarda “ilave şeker içermez/şeker ilavesiz” beyanı yapılabilir.

BÖLÜM 4

Uyum Zorunluluğu

(1) **(Rev.003)** TGK Beslenme Beyanları Yönetmeliğinde kesin bir hüküm bulunmayan ve bu Kılavuz ile getirilen yeni düzenlemelere; Kılavuzun yayım tarihinden önce faaliyet gösteren gıda işletmecileri 01/02/2026 tarihine kadar uymak zorundadır.

(2) Genel Müdürlük bu Kılavuzda değişiklik yapabilir.